

RAMON MUNTANYOLA

Vidal i Barraquer, cardenal de la pau

VOLUM I

Publicacions de l'Abadia de Montserrat

Ramon Muntanyola

VIDAL I BARRAQUER,
CARDENAL DE LA PAU

Nova edició ampliada, a cura de
Josep Massot i Muntaner

Volum I

Ajuntament de l'Espluga de Francolí
Publicacions de l'Abadia de Montserrat | 2017

ÍNDEX

VOLUM I

NOTA EDITORIAL	5
INTRODUCCIÓ	II
I. DEL BRESSOL A LA PÚRPURA	21
1. Infantesa i joventut	23
2. Personalitat i caràcter	41
3. Pastor del poble	57
4. Arquebisbe de Tarragona	79
5. Cardenal de l'Església	107
6. El metropolità de Catalunya	121
II. EL CARDENAL I LA DICTADURA	135
7. El cop d'estat de Primo de Rivera	137

8. Home d'Església al servei del poble	147
9. Amb els clergues perseguits	163
10. Ofensiva contra el cardenal	183
11. Les campanyes de premsa	207
12. Entre el marquès de Magaz i el nunci Tedeschini	227
13. Els famosos decrets de Roma	241
III. EL CARDENAL I LA REPÚBLICA	261
14. L'acatament al nou règim	263
15. Les corts constituents	281
16. L'article 26 de la Constitució	307
17. La Federació de Joves Cristians	319
18. La pastoral col·lectiva del desembre de 1931	327
19. Dinamisme episcopal	335
20. El fracàs d'un programa conciliador	365

VOLUM II

IV. EL CARDENAL I LA GUERRA CIVIL	5
21. La revolta a Tarragona	7
22. «Venim a buscar el cardenal!»	25
23. De la presó de Montblanc al port de Barcelona	45
24. Vers l'obligada expatriació	61
25. Entre el feixisme i la diplomàcia vaticana	79
26. La lletra col·lectiva de la «Cruzada»	91
27. «S'oferí pels seus germans»	127
28. «Donar menjar al qui té fam»	161
29. «Rescatar captius»	189
30. Esforços per la pau	205

V. DE L'EXILI A L'ETERNITAT	217
31. «L'alliberació» de Tarragona	219
32. Cap a la renúncia de Vidal i Barraquer?	233
33. El cardenal i el papa	257
34. Les últimes esperances de retorn	275
35. «Deixeu-me ser pobre»	283
36. De Suïssa a la terra promesa	293
POEMA DEL CARDENAL PROSCRIT	313
APÈNDIX	321

NOTA EDITORIAL

El gener de 1970 aparegué —amb data de 1969—, fet a la impremta de Montserrat per compte de l'Editorial Estela, un gruixut volum de 886 pàgines, dedicat devotament «al bisbe Manuel Borràs, auxiliar del cardenal Vidal i Barraquer, i als cent quaranta sacerdots de l'arxidiòcesi de Tarragona immolats en 1936-1939». Aquest llibre, que havia estat escrit el 1967 i revisat el 1969, era una peça d'un gènere totalment insòlit en aquells moments a l'Estat espanyol: la biografia d'un cardenal exiliat per ordre de Franco, que no havia pogut tornar a la seva seu a causa de la negativa a signar la carta col·lectiva amb què el 1937 l'episcopat espanyol beneí —no sense algunes reserves— la «Cruzada» nacionalista, un cardenal entorn del qual s'havia muntat una conspiració del silenci i fins i tot una llegenda tèrbola. Encara el 1965 —en puc donar testimoniatge—, la censura de Manuel Fraga Iribarne prohibia de citar fins i tot el nom del cardenal rebel. Vidal i Barraquer era, doncs, un perfecte desconegut i hi havia

qui —amb el poder a la mà— tenia bons motius per a desitjar que aquest desconeixement continués.

Mossèn Ramon Muntanyola, en l'escaiença del centenari del naixement i alhora del vint-i-cinquè aniversari de la mort de Vidal i Barraquer, s'atreví a enfrontar-se amb els poderosos, i guanyà la partida. La seva obra salvà totes les dificultats i assolí ben aviat tres edicions catalanes i una traducció castellana. Es convertí, doncs, en un autèntic best-seller, llegit amb afany pels qui desitjaven una mica de llum, que pogueren satisfer ben a bastament les seves aspiracions: Muntanyola tenia un llenguatge clar i net, i per primera vegada presentava un resum ben ordenat —procedent en bona part del ric arxiu del cardenal, conservat per la seva família, ara a l'Arxiu Arxidiocesà de Tarragona— de les vicissituds de l'Església catalana durant el segle xx, sobretot durant la Dictadura de Primo de Rivera, durant la Segona República i durant la guerra civil del 1936-1939, i hi destacava l'actitud ferma de Vidal i Barraquer, que no claudicà davant el dictador andalús ni davant el dictador gallec, i que alhora sabé prendre una actitud flexible durant el difícil camí cap a la democràcia iniciat el 14 d'abril de 1931.

Vidal i Barraquer, cardenal de la pau va quedar exhaurit durant molts anys i hom en reclamava urgentment la reedició. Hi va donar una nova i apressant justificació el moviment que el 1976 va sortir de la base de l'Església de Tarragona, de Girona i de Barcelona, i que va ser acollit i assumit pels bisbes de la Conferència episcopal tarraconense, a favor del retorn de les despulles de Vidal i Barraquer a la seva seu, un cop desapareguts els obstacles que s'hi oposaren durant tant de temps. Finalment, «el Cardenal de Tarragona» va retornar «a la seva Seu», com profetitzà el seu biògraf al poema *El cardenal proscrit*, que l'any 1968 li vam sentir recitar amb emoció a Montserrat, i hi va retornar com un testimoni de reconciliació, no com un mort oblidat, sinó

com un personatge «vivent en la història», signe d'una actitud minoritària però exemplar, capdavanter d'una Església catalana que fou perseguida i calumniada fins a l'extrem.

El 1976, doncs, em va caldre preparar la nova edició de la biografia de Muntanyola, ben convençut que, en línies generals, tot i que no és l'obra d'un historiador professional ni utilitza —ni de bon tros— totes les fonts disponibles, és una bona biografia i compleix amb escreix la seva missió. Per això no vam dubtar a reeditar-la, com ho tornem a fer ara, poc abans del cent cinquantè aniversari del naixement del cardenal de Tarragona. He preferit de no introduir-hi modificacions importants, que potser haurien estat convenients en algun indret, però que més val deixar per a una altra vegada, quan l'estudi sobre la història religiosa recent de Catalunya estigui més avançat i quan la publicació de la documentació sobre Vidal i Barraquer —duta feliçment a terme per Miquel Baillori i per Víctor Manuel Arbeloa per al període de la Segona República i objecte d'importants recerques posteriors per part d'Hilari Raguier, de Vicente Cárcel Ortí, de Manuel Fuentes i sobretot de Ramon Corts— hagi estat completada.

Convenia, però, tenir present que la traducció castellana de Vidal i Barraquer, cardenal de la pau, feta el 1971 per Víctor Manuel Arbeloa, contenia modificacions importants —introduïdes, o almenys aprovades, per l'autor mateix— respecte a la versió original: hi eren suprimits paràgrafs o frases apologetics o innecessaris, hi eren afegits nous documents, hi eren precisats punts obscurs o dades equivocades, etc. Així, doncs, vaig repassar sistemàticament el text de totes dues edicions i vaig mirar d'introduir en la versió catalana totes les modificacions de l'edició castellana que em van semblar convenients, mirant sempre de respectar allò referent a Catalunya que sovint fou suprimit per Arbeloa perquè no ho considerava d'interès per als lectors castellans, o simplement perquè preferia d'abreujar. Vaig suprimir igualment el pròleg de

Ramon Sugranyes de Franch i la carta del cardenal Journet que l'acompanyava, al·lusius al centenari de Vidal i Barraquer i, per tant, sobrepassats, i vaig alleugerir els apèndixs: hi vaig conservar els decrets de les Congregacions romanes del temps de la Dictadura de Primo de Rivera, que no es trobaven íntegres enlloc més, però hi vaig suprimir les cartes col·lectives de 1931 i de 1937, que són recollides a molts llocs i que apareixen a l'Arxiu Vidal i Barraquer de Batllori i Arbeloa; en canvi, hi vaig afegir l'exhortació de l'arquebisbe de Tarragona, Josep Pont i Gol, referent al trasllat del cardenal a la seva seu. En alguns casos, vaig regularitzar o completar algunes notes i hi vaig afegir —entre claudàtors— la indicació de treballs recents i, sempre que va ser possible, referències als volums apareguts de l'Arxiu Vidal i Barraquer (AVB).¹ En l'edició actual he mantingut els mateixos criteris, he posat al dia mínimament la bibliografia i he fet algunes addicions que m'han semblat oportunes tant al text com a les notes, sempre igualment entre claudàtors, llevat d'algun cas esporàdic de tipus purament lingüístic o redaccional.²

¹ Arxiu Vidal i Barraquer. *Església i Estat durant la Segona República Espanyola, 1931-1936*. Textos en la llengua original. Edició a cura de M. Batllori i V. M. Arbeloa, 4 toms en 9 volums (Barcelona 1971-1991). En són en certa manera una continuació l'*Arxiu de l'Església catalana durant la guerra civil*, a cura d'Hilari Raguier, en curs de publicació (Barcelona 2003-2017), que cito com *Arxiu de l'Església catalana*, i el recull de M. M. Fuentes i Gasó, J. M. Quijada Bosch i Neus Sánchez Pié, *Correspondència del Dr. Francesc d'Assís Vidal i Barraquer, cardenal arquebisbe de Tarragona, amb Secretaria d'Estat de la Santa Seu (1936-1939)* (València 2015), que cito simplement FUENTES. Més esporàdicament faig servir l'*Archivo Gomá. Documentos de la Guerra Civil*, a cura de José Andrés-Gallego i d'Antón M. Pazos, 13 vols. (Madrid 2003-2010), que cito *Archivo Gomá*.

² A fi de no allargar excessivament aquestes addicions, esmento ara algunes obres de tipus general que poden ajudar a situar les afirmacions de Muntanyola i a identificar personatges que cita. Sobre la història de l'Església catalana, cal tenir present la síntesi d'Antoni PLADEVALL, *Història de l'Església a Catalunya* (Barcelona 1989), i els tres volums del *Diccionari d'història eclesiàstica de Catalunya*, promoguts per Albert Manent (Barcelona 1998-2001). Per a l'època contemporània, vegeu els meus llibres *Aproximació a la història religiosa de la Catalunya contemporània* (Barcelona 1973), *L'Església catalana al segle xx* (Barcelona 1975), *Els creadors del Montserrat modern* (Barcelona 1979) i *Església i societat a la Catalunya contemporània* (Barcelona 2003). No podem oblidar que hi ha molta informació útil als articles de la *Viquipèdia catalana*.

Cal assenyalar, encara, que aquesta nova edició apareix en l'any del centenari del naixement del seu autor, per iniciativa de la comissió que s'ocupa de recordar la memòria de mossèn Muntanyola, sacerdot exemplar i català militant fins a l'extrem. D'una manera especial vull fer constar l'interès que hi han tingut l'alcalde de l'Espluga de Francolí, on Muntanyola va néixer, i l'antic president de la Diputació de Tarragona i conseller de Cultura i d'Ensenyament Joan M. Pujals, que va poder conèixer de prop mossèn Muntanyola a Salou i que enguany ha volgut també aplegar una bella antologia de la seva producció poètica.

JOSEP MASSOT i MUNTANER

INTRODUCCIÓ

De bell començament havia pensat publicar aquesta biografia amb l'enunciat d'EL CARDENAL PROSCRIT. Després he comprès que aquest títol era massa fort, massa incisiu, i m'he decantat a adoptar-ne un altre. M'ha semblat escaient un títol que evoqués la pau. Per la pau va maldar el cardenal Vidal i Barraquer, amb totes les seves forces, durant el seu llarg pontificat. I per amor a la pau, al cap i a la fi, va haver de morir lluny de casa.

Tot i l'expressió eufèmica de l'enunciat d'aquesta biografia, sé per endavant que tant el títol com el llibre han d'ésser discutits. Sé que hauran de passar inexcusablement pel sedàs rigorós de la crítica. Tant me fa! No em faig enrere. Deixeu-me dir, això sí, que la idea expressada en el títol originari que he silenciado, m'ha anat colpint el cervell, dia darrere dia, durant molts anys. Vull declarar també que la veneració i estima que sento pel meu biografiat m'han anat seguint arrapades al pit insistentment, amb un cert ròssec d'angoixa. Els esdeveniments, els

judicis o les inhibicions entorn de la vida i de la mort i de l'herència espiritual d'aquest home d'Església m'han trencat moltes vegades el son i, més d'un cop, en llur examen m'han provocat alteració en la normalitat del procés digestiu. És una confessió que faig, expressió dels graus d'afectivitat i admiració que jo —i no sé ben bé com— he vingut consagrànt a la memòria del meu primer bisbe.

I si així no fos, què té d'estrany que un llibre promogui discussions o inciti aclariments de fets, d'intencions o de conceptes?

Pel que respecta al cardenal Vidal i Barraquer, ningú no em negarà que, per covardia o per malvolença, per incomprensió o per interès partidista, o pel que vulgueu, el seu nom —el nom d'aquest formidable primat de Tarragona— s'ha anat pronunciant, o s'ha silenciàt, durant molt temps, amb les reserves o amb les reticències, no sempre honestes, amb què s'esmenten o s'esquiven els noms dels proscrits.

No és aventurat de dir que el cardenal Vidal i Barraquer ha estat tractat com un proscrit. D'un temps ençà les coses han canviat. Després de vint-i-cinc anys de la seva mort, i gràcies sobretot a l'aire fresc amb què el concili ecumènic [Vaticà II] ha animat l'Església, la seva figura s'ha revelat i la seva actitud pastoral ha adquirit un valor de testimoni evangèlic de cara al futur. Resta encara desgraciadament el pòsit del recel o de la calúmnia que s'ha anat formant durant un pila d'anys d'estretor sectària.

Quan després de la guerra civil vaig tornar a Tarragona per acabar els meus estudis al seminari, l'influx d'aquesta mena de mentalitat tan esquifida estava tan a l'ordre del dia que gairebé acomplexava tothom.

Ell, ni que físicament separat de la seva seu, n'era l'únic pastor i preceptor. Els seus capellans, els seus seminaristes, els seus diocesans l'estimaven, no hi ha dubte, però no gosaven ni anomenar-lo sinó a mitja veu, o a cau d'orella, amb una mena de precaució enutjosa com si flotés en l'aire el dubte que l'arquebisbe absent hagués pogut perpetrar

*una pèssima acció, capaç d'avergonyar la família eclesial que el tenia per pare.*¹

No hi ha hagut obertament atacs a la seva persona, almenys amb una certa publicitat, si exceptuem algun setmanari ultraintegrista que s'ha proposat la rebentada sistemàtica, però la conspiració del silenci ha estat tan fatídica com podia ser-ho una campanya descaradament injuriosa.

*Amb motiu de la seva mort, els diaris publicaren la notícia i se celebraren funerals per tot Espanya.*² *Si un enterrament dóna fi a situacions difícils o esbandeix projectes compromesos, bé podem dir en honor a la veritat que el trànsit a millor vida del cardenal Vidal i Barraquer no podia tenir una oportunitat més favorable, i a la vegada més «providencial».*

Amb la nova situació canònica de la metropolitana de Tarragona bé es podia donar com a cancel·lada una època que anava marcada amb un nom i amb un estil que, en aquella conjuntura, es consideraven desmentits.

«Deixeu que els morts enterrin els seus morts». L'aplicació al peu de la lletra d'aquesta sentència del Crist no podia ser més apta per a tranquil·litzar consciències o justificar la covardia que s'havia apoderat de tots. Més enllà del sepulcre, l'ombra del cardenal encara era motiu de neguits. Però això no es deia. No es deia res. Ja havia passat a la història. El seu nom, ja no caldria mencionar-lo més. Que Déu l'hagi perdonat!

¹ Recordo la impressió que, en plàtica als seminaristes, va produir entre els oients una frase del rector, al·lusiva al prelat absent: «Preguem pel nostre estimadíssim senyor cardenal que tristament ha de menjar-se el pa del desterro». Aquesta senzilla expressió de mossèn Lluís Grau fou molt ben agraïda per l'auditori, però considerada com un acte extraordinari de valentia.

² *Carta de Ruego y Encargo del Jefe del Estado... en virtud de la cual se han celebrado funerales en todas las Catedrales, Colegiatas y Parroquias de España por el alma del egregio Príncipe de la Iglesia, de santa y perdurable memoria* (BOEAT [= «Boletín Oficial Eclesiástico del Arzobispado de Tarragona»] 2a època, núm. 1, 31 d'octubre de 1943, pàg. 36).

No sabia dir quants anys fa, però no són gaires que un periòdic de Barcelona publicava un enterviu amb l'escriptor Joaquim Maria de Nadal, cronista de la ciutat, sobre diferents temes d'interès col·lectiu. Una de les preguntes que se li feien era més o menys aquesta:

—Entre les persones que vostè ha tractat durant la vida, quines considera de més categoria humana?

L'enterviuat n'esmentà cinc o sis. Entre elles, i en un marc d'elogis, destacà el cardenal Vidal i Barraquer.

Aquesta resposta senzilla, sense transcendència, de part del senyor Nadal, a través de l'honrada transcripció del periodista, fou considerada pels lectors atents del periòdic com una mena de gosadia insòlita. Encara era vigent entre els repòrters el costum o la consigna d'abstènyer-se de parlar d'aquell eclesiàstic.

Ara, gràcies a Déu, ja ens és donat de parlar clar i català. Parlant la gent s'entenen, parlant honestament es restableixen les honres lesionades, s'esclareixen els fets i s'aporten documents a la veritable història.

Escriure la vida de Francesc d'Assís Vidal i Barraquer és el que jo he intentat de fer amb tota la meva bona voluntat. Ho he fet amb el desig que, si a algú pot desplaure l'estil o la forma, a tots els lectors interessin els fets i les proves que m'he proposat estudiar. No vull allunyar-me d'aquella dita dels clàssics que ha de tenir present qualsevol que s'estimi: «Amicus Plato sed magis amica veritas».³

Per conferir la veracitat dels fets i confrontar-la amb l'opinió estimable de persones que tractaren el cardenal, no m'he perdut cames, no he escatimat recerques ni he estalviat hores de treball.

Una de les persones que he entervistat és el ja esmentat Joaquim Maria de Nadal. Aquest senyor, més que més, per raó del seu càrrec de

³ [És a dir, «sóc amic de Plató, prò sóc més amic de la veritat», frase atribuïda a Aristòtil.]

president de la Junta Arxidiocesana d'Acció Catòlica, durant els anys de la República, havia entrat en íntima relació amb el cardenal-arquebisbe, que va distingir-lo amb la seva amistat.

Jo no havia parlat mai amb en Nadal, però li havia sentit pronunciar algun discurs, havia llegit amb fruïció les seves cròniques i algun dels seus llibres, particularment Memòries. Em fou fàcil de trobar la persona que em preparés l'entrevista amb l'antic secretari polític de Cambó. Accedí al meu desig, i em va assenyalar dia i hora.

A mig matí d'un dia de gener, vaig presentar-me a la Clínica de Sant Josep, carrer Monegal número 1, a la barriada barcelonina del Putxet. Ja feia uns quants anys que aquest senyor, delicat de salut i ja octogenari, hi tenia establert el domicili.

Una religiosa m'acompanyà a la cambra del malalt. La cambra, polida i assolellada, telèfon al capçal del llit sobre una taula amb llibres, una imatge del Sagrat Cor en un dels angles, unes fotografies familiars emmarcades, presentava, en la seva simplicitat, el confort adient a la persona que l'ocupava.

—Senyor Nadal —jo que li faig—, vinc a completar un interviu que li van fer anys enrere, i que jo vaig llegir en una revista: Entre les cinc o sis persones que vostè, durant la seva vida, ha tractat de prop, quines li han interessat més?

Em donà una llambregada, i em contestà ràpidament:

—El papa Pius XI.

Després d'una pausa, com si volgués prendre aire, es descabdellà amb una fluïdesa de paraula, una exactitud de dates i una precisió de fets que em confirmaren la plena lucidesa i la personalitat del meu interlocutor:

—Vaig tractar Pius XI l'any 1922, quan vaig anar a Roma, comissionat per l'ajuntament de Barcelona. Em concedí una audiència personal, plena de cordialitat, que no puc oblidar. M'impressionaren so-

bretot la seva categoria intel·lectual i la competència amb què parlava de qualsevol afer que se li presentés...

»Un altre gran home que vaig tractar molt fou en Cambó. Una de les facetes més importants de Cambó és totalment desconeguda: la seva religiositat. Al costat d'en Cambó, en Maura. Dos individus creats per a entendre's.

Aprofitant una interrupció ocasionada per una trucada telefònica, vaig intentar que passés a un altre personatge:

—I qui més, senyor Nadal?

—Einstein, el físic. Va venir a Barcelona com a hoste il·lustre de la ciutat. Eminent per la seva ciència, però molt més eminent per la seva humilitat. Aquest bon senyor s'havia buscat allotjament pel seu compte. L'ajuntament, a càrrec del qual havia d'anar l'estada a Barcelona, volia de totes passades que anés a instal·lar-se a l'Hotel Ritz. No hi va haver manera de convèncer-lo: «Jo sóc un ciutadà modest —recalcà—, i he pres la cambra que correspon a la meva categoria».

El senyor Nadal s'entusiasmava en la conversa, però jo, a desgrat de la seva deliciosa explicació, volia cenyir-lo al tema de les meves preferències:

—I entre els eclesiàstics, a part de Pius XI, quins altres valors ha conegut de prop?

—Un capellà: Mossèn Cinto. Un senyor canonge: Collell. Un cardenal: el doctor Vidal i Barraquer.

»Mossèn Cinto era extraordinari. Tan extraordinari que no era un home normal.

»El canonge Collell era famós. Orador, poeta, rapsode. Molt lluitador.

»El doctor Vidal i Barraquer era una persona molt diferent. Jo el vaig conèixer quan ja era bisbe. Era tot un caràcter. Un cap clar. Un autèntic home d'Església.

En pronunciar el nom del cardenal, el meu entrevistat va canviar el to de veu, com si les seves paraules adquirissin un estrany sentit de respecte que no sabia precisar.

—I vostè, l'havia tractat molt a fons, el nostre cardenal?

—El visitava amb assiduitat. Per motius de salut, ell venia sovint a Barcelona, i quan ho feia, posava a casa del seu germà, al carrer del Clos de Sant Francesc, a Sarrià. Em trucava per telèfon indicant-me que volia parlar amb mi, cosa que a mi em plaïa enormement, perquè era una d'aquelles persones a través de la conversa de les quals sempre es podia aprendre alguna cosa de profit.

—Eren molt llargues les entrevistes?

—De vegades havíem passat conversant tota la tarda. Em solia rebre en un salonet de la planta baixa, on sèiem en dues cadires de braços, entre les quals ell personalment col·locava una mena de tamboret on dipositava una capsa de tabac plena de picadura.

—Era molt fumador?

—Ho havia estat molt, però en aquell temps, per allà els anys trenta, anava camí de l'abstenció; per això mentre cargolava, per a mi, cigarretes de mida corrent, se'n preparava, per a ell, unes altres no gaire més gruixudes que llumins.

—I per quins temes s'interessava més vivament?

—Un bisbe autèntic no és mai indiferent a cap de les inquietuds dels homes. Vull dir que, a part que era un agradable conversador, s'interessava per tota mena de problemes, acudint sovint a l'interrogatori. Dificilment hom podia contestar totes les preguntes que formulava, tant més que no s'acontentava amb mitges respostes.

—I com era el seu tracte personal?

—Era una persona d'una humilitat tan gran que vestia correntment una sotana negra, com la dels sacerdots, sense pectoral ni col·raines, i amb l'anell posat de tal manera que l'ametista quedava ama-

gada dintre de la mà, i es cobria el cap amb un casquet rodó, negre, com els que s'estilaven entre els rectors de poble.

—És que un bisbe és un rector.

—Vostè ho ha dit. Ell ho era. I compartia amb els seus les inquietuds. Quan durant el govern de la República foren suprimides les atencions del culte i clerecia, ell, per mantenir els seus sacerdots i atendre les necessitats de les parròquies, va imposar-se un règim de veritable austeritat. Suprimí l'automòbil i s'abstingué de fer funcionar la calefacció del seu palau, autèntic sacrifici per a una persona ja entrada en anys i delicada de salut.

—Vostè ha afirmat, del senyor cardenal, que era tot un caràcter. Per què?

—Per la seva serenitat. Pel seu domini. Aquesta és la paraula. El vaig tractar en moments difícils per a ell: al temps del directori de Primo de Rivera, durant l'època agitada de la Segona República, i en el seu recer monacal a Farneta. Vostè ja sap com va sofrir! En va aguantar de tots costats. El van fer patir molt. L'havien injuriat molt. En canvi, li puc assegurar que mai no vaig sentir que es queixés. Era un home que no deia mai mal de ningú.

—És admirable.

—A mi em sembla que aquesta és una altra de les seves grans virtuts. Va saber callar.

—Vol dir que el podem anomenar el cardenal del silenci?

—Sí, però d'un silenci que és expressió de la seva bondat.

En aquest punt de la nostra conversa, la monja-infermera entra a la cambra amb els plats i els estris propis per al dinar del malalt. S'havia esgotat el temps de l'entrevista. Vaig cloure amb una premeditada pregunta:

—Permeti'm, senyor Nadal, per acabar: Si vostè hagués d'escriure la biografia del cardenal Vidal i Barraquer, què és el que faria notar d'una manera més destacada?

—*La seva independència episcopal. Fou bisbe, i només que bisbe!
Aquí, el vell amic de l'arquebisbe de Tarragona restà, un moment,
en suspens, i reprengué en un to decisiu, repetint la frase, amb una
mescla d'emotivitat i de protesta:*

—*Només que bisbe!*⁴

*Perquè només fou bisbe, va trobar la seva paga. Deslligat de tot
compromís purament temporal, cap força política no pogué hipotecar
la seva consciència, insubornable, de pastor del poble de Déu.*

RAMON MUNTANYOLA

⁴ Aquesta afirmació de Joaquim M. de Nadal es troba confirmada per les declaracions fetes a mossèn Anton Perera, pel senyor Josep M. Fontana, persona que ha exercit càrrecs importants sota el règim de Franco: «Jo m'havia cregut que el cardenal Vidal i Barraquer era una bandera política; ara veig que va actuar com un bisbe».

Pel gener de 1970 aparegué a Barcelona un llibre insòlit: la biografia d'un cardenal exiliat per ordre de Franco, que no havia pogut tornar a la seva seu de Tarragona a causa de la negativa a signar la carta col·lectiva amb què el 1937 l'episcopat espanyol beneí la «Cruzada» nacionalista, un cardenal entorn del qual s'havia muntat una conspiració del silenci i fins i tot una llegenda tèrbola. Aquest llibre, *Vidal i Barraquer, cardenal de la pau*, de mossèn Ramon Muntanyola, després de salvar amb moltes dificultats les barreres de la censura dictatorial, assolí ben aviat tres edicions catalanes i una traducció castellana.

Amb motiu dels cent anys del naixement de Ramon Muntanyola (2017) i els cent cinquanta anys del naixement del cardenal Vidal i Barraquer (2018), hem volgut posar al dia aquesta biografia, mantenint els criteris de l'autor.

Aquest primer volum comprèn des de la infantesa i la joventut de Vidal i Barraquer fins al març de 1936.

